

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
MEZUNİYET ÖNCESİ EĞİTİMİ
AMAÇ VE HEDEFLERİ***

Toplum ve Hekim: Tıp eğitimi anabilim dalı hangi yılda ve hangi hedeflerle kuruldu? Bu hedeflere ulaşma konusunda hangi noktadasınız?

Ege Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı'nın (EÜTF-TEAD) amaçları; eğitim ve tıp eğitimi alanında çağdaş gelişmeleri izlemek, fakülte müfredatının geliştirilmesine katkıda bulunmak, verilmekte olan eğitimin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için araştırmalar yürütmek, eğitimcilerin eğitimini sağlamak, beceri eğitimi koordine etmek ve bütün bu çalışmalarını ile "öğretme ve öğrenmeyi eğitimin her aşamasında daha etkin hale getirmektedir."

EÜTF-TEAD 1997 yılında Tıp Eğitimi Birimi olarak çalışmalarına başlamış ve 1999 yılında resmen kurulmuştur. Fakültede eğitimin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesine ilişkin tüm çalışmalarda etkin olarak yer almaktadır.

Toplum ve Hekim: Bilim dalı hangi alanlarda ne tür çalışmalar yapıyor? Bu çalışmalar öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından nasıl karşılanıyor?

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı yukarıdaki amaçlara ulaşmak üzere aşağıdaki başlıklar altında faaliyetlerini sürdürmektedir.

I-EĞİTİM**A-Eğitici Eğitimi:**

Bir öğretmen kendi eğitimi sırasında eğitim vereceği konu ve eğitimin hedef grubu ne olursa olsun, öğretme ve öğrenmeye dair bilgi ve beceri (formasyon eğitimi) kazanır. Tıp eğitiminde bu, yakın zamanlara dek üstünde durulmayan bir konudur. Usta çırak ilişkisi içerisinde buna fazla gerek de duyulmamıştır. Tıp eğitiminde yaklaşım ve

sistemlerin kurallarının giderek oturmaya başlamasıyla ve eğitimcinin eğitim etkinliğinin en belirleyici unsurlarından biri olduğu gerçeğinden hareketle, tıp eğitimcilerinin davranış ve rolleri detaylı bir biçimde incelenmeye başlanmıştır.

Geleneksel eğitim sisteminde eğitici merkezde yer almakta ve fakültenin eğitim hedefleri doğrultusunda kendisinden beklenen dersleri aktarmaktadır. Daha gelişkin modellerde ise merkez öğrenciye kayarken, eğitimcinin eğitim etkileşimi sırasında yerine getirmesi gereken roller de değişmekte ve gelişmektedir. Örneğin;

Genel Eğitim: Amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesi, eğitimin planlanması, kaynak ve rehber hazırlanması, bilgi ve beceri eğitimi vermek.

Örnek oluşturma: Tıbbi uygulamada ve eğitici olarak model olmak.

Öğrenmenin izlenmesi ve danışmanlık: Öğrenmeyi kolaylaştırmak, öğrenim sürecinde izlemek ve geribildirim vermek.

Ölçme ve değerlendirme: Geçerli ve güvenilir değerlendirme araçları üretmek, adil sınavlar yapmak ve sonuçlarını amaçlara uygun biçimde değerlendirmek, eğitim sürecini bir bütün olarak değerlendirmek.

EÜTF-TEAD bütün bu hedefleri göz önüne alarak öncelikle; öğretim üyelerinin yeterliliğe dayalı ve insancıl eğitim teknikleri, yetişkin öğrenme prensipleri ve katılımcı eğitim teknikleri konusunda bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak amacıyla 1998 yılından bu yana "eğitim becerileri eğitici eğitimi programını" yürütmektedir. Fakültedeki öğretim üyeleri için toplam 16 kurs düzenlenmiş bu kurslara 150 kişi katılmıştır. Halk Sağlığı Anabilim Dalı ile ortaklaşa sürdürülen bu program düzenli aralıklarla tekrarlanmaktadır.

* Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Tıp eğitiminde ulaşılmak istenen bilgi, tutum, beceri ve performans ölçülebilir ve ulaşılabilir, hedeflere dönüştürülerek programa yerleştirilmelidir. Öğrenim hedefleri, özgün, somut, ve eğitim için ayrılan süre içinde gerçekleştirilebilir olmalıdır.

Bu bakış açısı ile "öğretim üyelerinin verdikleri derslerin amaç öğrenim hedeflerini netleştirmeleri ve doğru bir biçimde oluşturmalarını kolaylaştırmak" amacıyla amaç öğrenim hedeflerinin hazırlanmasına yönelik yarım günlük eğitim programları düzenlenmiş bu kurslara 2001 yılı içerisinde 60 öğretim üyesi katılmıştır. Kurslar belirli aralıklarla tekrarlanmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme, eğitim sürecinin vazgeçilemez bir parçasıdır. Sağlıklı bir ölçme-değerlendirme sistemi eğitimi geliştirip yönlendirir, eğitim biçiminin ve eğitilenin yeterliliğini sorgular, eğitim motivasyonunu artırır.

Fakülte müfredatını ve öğrencilerin öğrenme etkinliklerini temelden etkileyen ölçme ve değerlendirme sistemine yönelik olarak 1999 yılı Kasım ayında 5 günlük bir eğitim programı gerçekleştirilmiştir. Bu ilk eğitimin fakültedeki olumlu etkileri bu konuda sürekli kurslar düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. 2001 yılı Kasım ayından itibaren, "Ölçme-değerlendirmeye giriş, çoktan seçmeli sorularla yapılan yazılı sınavlar" (kurs 1), "Klinik sınavlara giriş ve yapılandırma, klinik akıl yürütme sınavları" (kurs 2), "Mesleki performans ölçme sınavları" (kurs 3) olmak üzere üç aşamalı bir eğitim programı hazırlanmıştır.

B-Mezuniyet öncesi mesleki beceri eğitiminin koordinasyonu

Müfredatın öncelikli sağlık sorunlarına yönelik olarak hazırlanmasından sonra; bir pratisyen hekimin birinci basamak sağlık kurumlarında etkin bir şekilde hizmet verebilmesi için kazanması gereken temel klinik beceriler tanımlanmalıdır. Beceri laboratuvarlarında insanlarda uygulanabilecek tüm tanı ve tedavi amaçlı girişimler, maket ya da model üzerinde öğrenilebilmektedir. Bu amaca uygun olarak fakültemizde 1998-1999 öğretim yılından itibaren birinci sınıf müfredatının %20'sini oluşturan "Bilgisayar, Temel Yaşam Desteği ve Temel Tıbbi Girişimler" modülleri müfredata eklenmiştir. Beceri eğitimlerinin düzenlenmesi, koordine edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması EÜTF-TEAD'nin görevleri arasındadır. İkinci sınıf programına "Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerine Yaklaşım" başlığı altında Halk Sağlığı AD ve EÜTF-TEAD'nin sorumlulukları ile yürütülen birinci basamak kurum ziyaretleri üzerine kurulu bir modül eklenmiştir. Önümüzdeki yıllarda klinik becerilerin kapsamının genişletilmesi ve dikey entegrasyon ile tüm sınıflara aşamalı olarak yerleştirilmesi planlanmaktadır.

C-Mezuniyet Sonrası Sürekli Eğitim

Avrupa'da pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de özellikle pratisyen hekimlerin mezuniyet sonrası sürekli

eğitimleri ile her düzeyde hekimin klinik beceri eğitiminin düzenlenmesinde tıp eğitimi anabilim dalları ve beceri laboratuvarları önemli yer tutmalıdır. İzmir İl Sağlık Müdürlüğü ile EÜTF-TEAD'nin birlikte yürütülen bir proje çerçevesinde "Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Hekim ve Hekim Dışı Sağlık Personeline Temel Yaşam Desteği Bilgi ve Becerisinin Geliştirilmesi" amacıyla 24 eğitim kursu gerçekleştirilmiş ve bu kurslara 920 kişi katılmıştır.

D-Eğitici Genel Pratisyenler Yetiştirilmesi

Mezuniyet öncesi eğitimin daha etkin bir biçimde yürütülebilmesi için daha çok birinci basamak kuruluşunda uygulama olanağı ve bu birimlerde çalışan hekimlerin işbirliğine gereksinim vardır. EÜTF-TEAD'de şu anda çalışmakta olan yeterliliğe dayalı beceri eğitimi konusunda gerekli eğitimleri almış 5 eğitici genel pratisyen hekim bulunmaktadır. Fakülte'deki birinci sınıf modüler beceri eğitimlerinde aktif olarak yer almaktadırlar.

E- Yüksek Lisans Doktora Eğitimi

Uzmanlık ve çalışma alanı tıp eğitimi olan kişilerin yüksek lisans ve doktora programları çerçevesinde yetiştirilmesi gereklidir. EÜTF-TEAD'nin kurulmasından sonra bu amaçla alt yapı oluşturma çalışmalarına başlanmıştır.

II. MEZUNİYET ÖNCESİ MÜFREDAT

A. Fakültenin Eğitim Hedeflerinin Belirlenmesine Katkı

Tıp fakülteleri içinde buldukları toplum ve sağlık hizmetleri ile etkileşimde 3 farklı noktada durabilir. İlki sağlık hizmetleri ve toplum gereksinimlerinden "bağımsız" bir müfredat uygulamak; ikincisi toplumun gereksinimleri doğrultusunda "reaktif" bir mezuniyet öncesi program yürütmektir. En son ve en etkin olanı ise fakültenin içinde yer aldığı toplumun sağlık hizmet önceliklerinin belirlenmesi, hizmetin uygulanması ve sürdürülmesinde etkin bir rol oynadığı "proaktif" konumdur.

Bu doğrultuda EÜTF-TEAD ülkenin sağlık gereksinimlerinin ortaya konması, tıp eğitimi ile sağlık hizmetlerinin entegrasyonu, kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerilerin belirlenmesi, toplum yönelimli eğitimin nicelik ve nitelik olarak geliştirilmesi konularında çalışmalar yürütmektedir.

Halk Sağlığı Anabilim Dalı ile ortaklaşa toplumdaki öncelikli sağlık sorunlarının belirlenmesine yönelik toplum tabanlı bir izlem araştırması ve ardından öğretim üyeleri, öğrenciler, ilgili referans gruplar aracılığı ile saptanan öncelikli sağlık sorunlarından yola çıkarak fakülte amaç ve öğrenim hedeflerini netleştirmek ve çekirdek müfredatı oluşturulmak için bir proje hazırlanmıştır.

Eş zamanlı olarak mesleki becerilerin daha etkin bir şekilde eğitimin ilk yıllarından itibaren teorik eğitimle entegre bir şekilde müfredatta yer alması, klinik

dönemdeki beceri eğitimin etkinliğinin artırılması konusunda bir proje, entegre eğitimin topluma yönelik açılımlarının saptanması ve uygulanması için de ayrı bir proje hazırlanmış ve 2001-2002 yılından itibaren başlanacaktır.

B- Müfredat Analizi

1998'den bu yana yürütülen çalışmalarla geliştirilen ilk üç sınıfın eğitim kılavuzları yanı sıra önümüzdeki eğitim dönemine yetişmesi planlanan ve baskı öncesi aşamaya gelmiş 4 ve 5. sınıfların kaynak kılavuzları da hazırlanmaktadır. Kılavuzlar her dersin amaç öğrenim hedefi, dersin özet olarak içeriği ve başvuru kaynaklarını içermektedir. Mezuniyet öncesi eğitim müfredatının analizi bu kılavuzlar üzerinden yapılacak ve 2001-2002 içerisinde diğer projelerle sonuçları birleştirilmek üzere tamamlanacaktır. Bu sayede;

Tekrarlamalar

Aynı sınıf içinde farklı konuların farklı anabilim dalları tarafından tekrarlanması,

- Farklı sınıflarda değişik konuların ayrı anabilim dalları tarafından sunulması,

- Aynı anabilim dalı içinde yinelenen konular,

- Anabilim dallarının toplam sahip oldukları ders ve pratik saatleri,

- Öğretim üyelerinin ders yükleri,

- Anabilim dallarına göre ders ve pratiklerde öğretim üyesi/öğrenci oranı gibi saptamalar ve ölçütler ortaya çıkarılmış olacaktır.

Bunun dışında analiz sonucu belirlenen müfredat programının çevre koşullarına uygunluğu, sağlığın korunması ve özel sağlık sorunları konusunda kapsayıcılığı, toplumun ve ülkenin sağlık hizmet gereksinimlerine uyumluluğu fakülte'deki eğitimin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

EÜTF-TEAD mezuniyet öncesi müfredatla ilgili çalışmalarını fakültenin ilgili eğitim komisyonları ile birlikte sürdürmektedir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A- Öğrencilerin bilgi, tutum, beceri ve performanslarını ölçme ve değerlendirme

Bilgi tutum, beceri ve performansın, geçerli ve güvenilir yöntemlerle ölçülüp değerlendirilmesi özen isteyen güç bir iştir. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin eğitim sürecinde ulaştıkları düzey ve eğitimin başarılı ya da başarısız olduğunu gösteren verilerdir; öğretim üyeleri ve öğrencilere bu sürecin ve gelinen noktanın değerlendirilmesi (geribildirim) olanağını verir. Ölçme ve değerlendirme pek çok farklı yöntem ve araçla gerçekleştirilebilir. Yöntem ya da araç ne olursa olsun bir sınavın kalitesini belirleyen kriterler:

- Geçerlilik (Validity)

- Güvenilirlik (Reliability)
- Ayrırcılık (Discrimination)
- Nesnellik (Objectivity)
- Uygulanabilirlik (Practicability)
- Uygunluk (Relevance)
- Hakkaniyet (Equity)
- Denge (Equilibrium)
- Özgünlüktür. (Specificity)

EÜTF-TEAD varolan yöntemlerin bu kriterler açısından geliştirmek ve yeni yöntemler önermek, uygulamak üzere çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda 1999 yılından bu yana beceri eğitimi ve klinik eğitimin değerlendirilmesine yönelik olarak; fakülte'deki birinci sınıf beceri eğitimi sınavlarını "manken üzerinde nesnel yapılandırılmış sınavlar" şeklinde uygulamakta, 2000 yılı başından bu yana İÇ Hastalıkları AD. ile birlikte pilot bir proje olarak "klinik akıl yürütme sınavlarını" hazırlamakta ve uygulamaktadır. Klinik akıl yürütme sınavlarının önümüzdeki yıl Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD.'da da TEAD işbirliği ile başlatılması ve bilgisayar ortamında yapılması planlanmıştır.

Eğitimin değerlendirilmesi için kusursuz bir sınav modeli geliştirmek ulaşılmaz bir hedeftir. Sınavın ve sorularının analizi kusursuza yaklaşma amacına hizmet eder. Soru kalitesini artıracak bir yaklaşım olarak çoktan seçmeli sorularla yapılan sınavlara ilişkin 1999 yılından bu yana fakülte'deki "tüm sınavların soru analizleri" yapılmakta ve ilgili eğitim kurullarına gönderilmektedir. Aynı amaçla hazırlanan ve soru analizi tekniğini anlatan bir kitapçık hazırlanarak tüm öğretim üyelerine dağıtılmıştır. 2000 yılı başından itibaren seçenek analizleri de bu kapsama eklenmiştir.

EÜTF-TEAD tarafından fakülte'deki ölçme ve değerlendirme sistemi ile ilgili olarak bir diğer geliştirme etkinliği de web temelli ve tüm fakülteyi kapsayan "soru bankası ve uzantıları sistemi" yazılımıdır. 2000 yılı başından itibaren İÇ Hastalıkları AD'de pilot olarak başlatılan soru bankası projesi, internet ortamında soruların toplandığı, farklı düzeylerde kalite güvencesi süreçlerinden geçtikten sonra, bağlantılı konu başlıkları, öğrenme hedefleri, sınıflar ve kabul edilebilir performans düzeylerine göre sınav hazırlanabilen, sonuçları optik okuyucuda okuyup öğrenci puanı hesaplayabilen ve kullanılan soruları analiz edebilecek bir çerçevede Oracle veritabanı üzerinde çalışan bir yazılıma dayalıdır. Pilot proje ara sonuçları çok olumludur. Yazılımın 2001-2002 akademik yılı ortasından itibaren kullanılmaya başlanması planlanmaktadır.

B- Mezuniyet Öncesi Eğitimin Süreci ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında EÜTF-TEAD fakülte'deki mezuniyet öncesi eğitime dair durum saptamak, gereksinimleri

belirlemek, değişikliklerin ve geliştirme çalışmalarının etkinliği değerlendirmek üzere aşağıdaki gruplara yönelik eğitim araştırmaları yürütmektedir.

- Öğretim üyelerine yönelik araştırmalar
- Öğrencilere yönelik araştırmalar
- Eğitici hekimlere yönelik araştırmalar
- Eğitim sistemine yönelik araştırmalar
- Mezunlara yönelik araştırmalar
- Eğitim sürecine yönelik araştırmalar

Toplum ve Hekim: Fakültenizde halen hangi eğitim yöntemi uygulanmaktadır? Uygulanan bu yöntemle nasıl bir insan ve nasıl bir hekim tipi yetişiyor? Yetiştirmeyi hedeflediğiniz hekim ve insan tipi nedir?

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitim, organ sistemleri bazında entegre sınıflar (1,2 ve 3. yıllar), stajlar (4 ve 5. yıl) ve intörnlik'ten oluşan entegre sistemle yürütülmektedir. 1998 yılından bu yana temel bilimler döneminden önce bir yıl İngilizce hazırlık sınıfı uygulaması getirilmiştir. Müfredat içerisinde aktif öğrenme teknikleri, yeterliliğe dayalı beceri eğitimi, bilgisayar destekli sınıf dersleri, toplum yönelimli modüller yer almaktadır.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin hedefi, ülkemizin gereksinimlerine uygun, öğrenmeyi öğrenen, mesleki ve etik değerlere sahip, ekip çalışmasını bilen, lider özellikleri taşıyan, iletişim becerisi yüksek, toplumun sağlığını korumayı ve yükseltmeyi amaçlayan hekimler yetiştirmektir.

Şu anda verilen mezuniyet öncesi eğitim de bu amaca ulaşmayı engelleyen temel faktörler;

Fakülte öğrenim hedeflerinin net olarak tanımlanmamış olması,

Eğitimin temel olarak üniversite hastanesinde (üçüncü basamak) yürütülmesi,

Müfredatın yoğun ve teorik eğitimle yüklü olması,

- Beceri eğitiminde tamamlanmış bir yapılandırmanın olmayışı,

- Eğitimin öğretim üyesi merkezli olması ve kendi kendine öğrenmeyi teşvik edici olmaması,

- Öğretim üyelerinin ülkemizin kendine özgü koşulları gereği eğitime ayırdıkları zamanın ve önceliğin geri planda kalması,

- Fakültenin sağlık hizmet sistemi ile işbirliğinin istenen düzeyde olmayışıdır.

Fakültemiz bu hedefin bugünden yarıya ulaşılabilir bir nokta olmadığı farkındalığı ile entegre temelli sürdürdüğü eğitimini sürekli geliştirmekte, yenilikler ve değişimleri sistematik ve bilimsel bir bakış açısı ile değerlendirmektedir. Değişimin değişmez çizgisi tüm öğretim üyelerinin katılımını sağlayarak, öğrenciyi daha merkeze alan, içinde yer aldığı toplumun öncelik ve gereksinimlerine daha duyarlı, sağlık hizmet sistemi ile daha bütünleşik, insancıl bir eğitim vermeyi amaçlamasıdır.

Toplum ve Hekim: Yetiştirmeyi hedeflediğiniz hekim tipinin, mevcut sağlık sisteminde görev yaparken uyguladığınız eğitim sistemi dolayısıyla bir takım zorluklarla karşılaşacağını düşünüyor musunuz? Sizce ne tür zorluklar onları bekliyor? Bu zorlukları aşmaya ilişkin neler yapılabilir, neler yapılıyor?

Gitmek istediğiniz yeri bildikten sonra hangi yoldan gittiğinizin önemi olmadığını bilen bir fakülte olarak eğitim sisteminin (yol) mezun edilen hekimin niteliğine etkisini bilmekle birlikte tek belirleyici olmadığına inanıyoruz. Arzulanan hedefe ulaşıldığında mezunlarımızın hizmet verdikleri kurumlar, toplum ve hizmet çerçeveleri konusundaki hayal kırıklıklarının ortadan kalkması sağlanacaktır.

Toplum ve Hekim: Tıp eğitimi ile ilgili çabaların toplumun genel sağlık düzeyine olumlu olarak yansiyebilmesi için başka hangi alanlarda, ne türden sorunların çözülmesi gerekiyor? Bu sorunların çözümünü için önerileriniz neler?

Sadece tıp eğitiminin değişmesi ile toplumun genel sağlık düzeyinin iyileşmesi, yaşam kalitesinin artması mümkün değildir. Sağlık hizmet sistemi de kamunun sorumluluğunda toplumun gereksinimlerine uygun olarak yapılmalı birinci basamağın güçlü olduğu, sağlığın korunması ve geliştirilmesi yaklaşımının hakim olduğu bir anlayış benimsenmelidir. Böylesi bir yapılanma ve anlayışın ülke çapında yerleşmesi halinde şu an toplumumuzun sağlık düzeyinin ve yaşam kalitesinin artmasının önünde duran tüm engellerin fakültelerin de katılımı ile ortadan kalkacağına inanıyoruz. Toplumların sağlık düzeylerinin tek belirleyicisinin "gayri safi milli hasıla" değil, "eğitilmiş, içinde yaşadığı toplumla ve kendisi ile barışık, çalışkan insan gücü" olduğunun farkındayız. Bu amaçla mezun edeceğimiz hekimlere sadece iyi hekimlik değil bu nitelikleri de kazandıracak yol ve yöntemler arayışımız devam etmektedir.